

Vassdalen Grunneierlag og
Bjerkvik Utmarkslag
v/Kjell B. Johansen,
Vassdalsv. 466,
8530 Bjerkvik.

JUSTISDEPARTEMENTET	
04 FEB 2009	
SAKSBEH:	200801140
AVLEVER/LOUPE	LOV/E KHE
DOKNR:	50
ARKIVER:	

Bjerkvik, 2. februar 2009.

Tidligere referanse:

- a) Vassdalen Grunneierlag, 24. april 2006: Innspill til Samerettsutvalgt
- b) Samerettsutvalget, 12. mai 2006: Ad innspill til utvalgets arbeid
- c) Vassdalen Grunneierlag, 22. juni 2006: Ad innspill til Samerettsutvalgets arbeid
- d) Samerettsutvalget, 21. juli 2006: Ad innspill til utvalgets arbeid
- e) Vassdalen Grunneierlag, 30. april 2007: Tema: Ot.prp.nr.25 (reindriftsloven)

✓ Justisdepartementet,
Postboks 8005 Dep,
0030 Oslo.

Gjenpart:
Narvik kommune,
8512 Narvik

NOU 2007: 13 Den nye sameretten – høringsuttalelse.

Etter å ha gjennomgått utredningen i NOU 2007: 13 *Den nye sameretten* - som i utgangspunktet var forventet å skulle ha utredet den samiske befolknings rettigheter til land og vann i tradisjonelle samiske områder SØR for Finnmark - sitter en igjen med det inntrykk at det i hovedsak er reindriftsnæringens interesser som er ivaretatt. Dette inntrykk fester seg allerede ved utvalgets lovforslag i bind A, Del I, kapittel 1, i mandatet til kartleggingskommisjonen (*side 31 § 4 Mandat*). Som det her heter:

"Kartleggingskommisjonen skal på grunnlag av gjeldene nasjonal rett utrede bruks- og eierrettigheter, herunder interne rettighetsspørsmål innen reindriften om reindriftsrett og tilknyttede rettigheter, i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover."

Ser man på sammensetningen av utvalgets medlemmer, så representerer de tilsynelatende et variert og bredt utvalg av både faglig og yrkesmessig kompetanse. En skulle derfor forvente at samenes interesser i relasjon til ILO-konvensjon nr 169, Artikkel 14, ble sterkere ivaretatt basert på deres status som urfolk og befolkningsgruppe og ikke bare den relativ begrensede del av samene som har tilknytning til reindriftsmiljøet.

Hvorfor da utvalget så sterkt er fokusert på reindriftsamenes rett, disponering og bruk av land og vann i samiske bruksområder utenfor Finnmark fylke og nærmest unngår å ta stilling til at flertallet av samer her ikke driver med reindrift, er uforståelig. Kanskje har Samerettsutvalget i alt for stor grad benyttet seg av konsulenter fra reindriftsmiljøet? At reindriftsamene har fått så sterk innflytelse på Samerettsutvalgets arbeid er derfor svært beklagelig og urovekkende og antas å være medvirkende årsak til at andre samer (og ikke samer) har gått for "lut og kaldt vann".

Utvalget burde i utredningen **tydeligere** ha identifisert hvem i Norge som kommer inn under begrepet og hvem man sikter til når - den samiske befolknings rettigheter til land og vann i tradisjonelle samiske områder SØR for Finnmark – skal utredes. Etter å ha gjennomgått utredningen sitter vi igjen med det inntrykk at begrepet ”samer” på generell basis er brukt for å vinne sympati for begrepet ”urfolks rettigheter til land og vann” mens det reelt er reindriftsnæringens interesser man har ivaretatt.

Det henvises i denne sammenheng til det mandat utvalget er gitt: ”Utvalget bør utrede generelt spørsmålene omkring den **samiske befolknings** rettslige stilling når det gjelder retten til og disponering og bruken av land og vann i samiske bruksområder utenfor Finnmark fylke.” Og videre: ”Utvalget bør utrede og komme med forslag til hvordan man skal trygge den **samiske befolknings** muligheter til å utnytte naturressursene i sine bruksområder, samtidig som man anerkjenner den ikke samiske befolknings interesser.”

Mandatet fokuserer her på samene som befolkningsgruppe og ikke en spesiell utvalgt yrkesgruppe av samene. Riktig nok er utvalget anbefalt at de bør særlig vurdere reindriftens arealbruk og rettigheter, med sikte på å kunne opprettholde og utvikle en bærekraftig reindriftsnæring. Men dette har etter vår mening fått en alt for dominerende plass i utvalgets arbeid.

Når utvalgets lovforslag om å oppnevne en Kartleggingskommisjon kommer til utførelse, bør derfor sammensetningen av kommisjonen ikke være overrepresentert av reindriftsinteresser. Det samme gjelder eventuelt sammensetningen av Hålogalandsallmenningens styre.

I NOU 2007: 13 Bind A, Del I, kapittel 1: **Utvalgets lovforslag**, er det tydelig at reindriftsinteressene har fått den samme sterke påvirkning, noe som blottlegges ved at forslaget til lovtekst har en rekke alternative utforminger i så henseende. Den foreslåtte alternative utforming av tekst under kapittel 2, **Hålogalandsallmenningen**(side 36) § 6 *Hålogalandsallmenningens styre*, annet ledd første punktum(8) og § 6 annet ledd første til tredje punktum (9) bør derfor forkastes. Under kapittel 3 **Rettigheter på Hålogalandsallmenningens grunn** (side 40) § 23 *Regionale utmarksstyrer – oppnevning og sammensetning mv.* er det i tredje avsnitt, siste ledd av Samerettsutvalget foreslått: ”...men slik at personer som utøver samisk reindrift kan oppnevnes som medlem eller varamedlem til styret selv om de ikke er registrert bosatt i en kommune som ligger i regionen.” Denne tekst bør utgå og fjernes fra § 23. Tilsvarende er vi av den oppfatning at jakt-, fiske- og friluftsjaktinteressene må forholde seg til utmarksstyret i likhet med alle andre interesseorganisasjoner. De bør derfor ikke ha en særlig rett til å være representert i styret. Deres interesser bør kunne ivaretas av de i samsvar med kommuneloven kommunalt oppnevnte styremedlemmer.

Det bør ikke herske tvil om at majoriteten av samisk befolkning SØR for Finnmark fylke i dag ikke lever av reindrift. Deres eventuelle rettigheter og interesser i relasjon til ILO-konvensjon nr.169, Artikkel 14 er i svært liten grad redegjort for eller på annen måte ivaretatt. Deres ”rettigheter til land og vann” er på det nærmeste fraværende i den utredningen som det nye Samerettsutvalget her har lagt fram. I så henseende må utredningen betegnes som svært mangelfull og et slett håndverk. Vi beveger oss her inn i et kompleks juridisk område som det ikke kan forventes at ”menigmann” skal kunne forstå seg på. Å skyve problematikken ”under teppet” ved å overlate til ”menigmann” å fremsette krav for Kartleggingskommisjonen er derfor en lite tilfredsstillende løsning. Kartleggingskommisjonen burde derfor pålegges å utrede bruks- og eierrettigheter på generelt grunnlag for hele den samiske befolkningsgruppe inkludert den ikke samiske befolknings interesser og rettigheter (og ikke bare reindriftsamene) i det området som Hålogalandsallmenningen er ment å skulle omfatte. Vi slutter oss derfor til

sametingsrepresentant Randi Skum fra Senja som, på Bardufoss møtet 28. april 2005, blant annet framhevet: ***"Urfolksrettigheter handler om å anerkjenne, ikke om å tildele."***

Det er sterkt å anbefale at Kartleggingskommisjonen slutfører sitt arbeid før *"Utkast til lov om rettsforhold og disponering over grunn og naturressurser på Hålogalandsallmenningens grunn i Nordland og Troms (hålogalandsloven)"* iverksettes.

I utkast til den nye reindriftsloven, Ot.prp.nr.25, side 11 pkt 4.2 organisering, framgår det at der er i overkant av 2850 personer tilknyttet reindriftnæringen, hvorav drøyt 2100 personer finnes i Finnmark fylke. Det vil si at der bare er ca. 750 personer som er tilknyttet reindriftnæringen, SØR for Finnmark fylke.

At den omtalte majoriteten av samisk befolkning SØR for Finnmark fylke i dag ikke har reindrift som inntektskilde og/eller næringsgrunnlag har flere grunner. De fleste av disse grunner kan henvises til tidligere tiders urett (les: underkjenning av rettigheter) som er påført denne del av urbefolkning. At en urett fra det offentlige tidligere er begått mot denne del av urbefolkningen burde helt klart ikke diskvalifisere dem i relasjon til ILO-konvensjon nr 169, om urfolks rettigheter Dette burde samerettsutvalget gått nærmere inn på og kommet med forslag til å rette opp denne urett som tidligere er begått.

Dessuten burde samerettsutvalget ha gått nærmere inn på andre næringsområder en reindrift og dertil hørende "tradisjonell utnyttelse av land og vann" i så henseende og de rettighetene dette etter all sannsynlighet burde ha ført med seg.

Det vises i denne sammenheng til Fogd Niels Knags "Jordebog" fra 1694, hvor han skildrer bosetningen i kyst- og fjorddistriktene. Her blir reindriften i kombinasjon med jakt, fangst, husdyrhold og fiske ansett for å være basisnæringer. At reindriften i våre dager er borte fra denne "kombinasjonen" kan tilbakeføres omtalte urett.

Befolkningen i Vassdalen og Bjerkvik området er i stor grad etterkommere av urbefolkningen som har bodd og hatt sitt livsgrunnlag i disse områdene fra urgammel tid. Forskjellige skriftlige kildemateriale bekrefter dette. En av disse kildene er Major Peter Schnitlers beretning om befolkningen i området gjengitt i "Grenseeksaminasjonsprotokoller 1742 – 1745", Bind II. Disse beretninger viser at den fastboende befolkning har bodd i våre områder lenge før og under den tid da områdene ble underlagt lover og regler (administrasjon).

Derfor er de fastboende i dag i stor grad etterkommere av den egentlige urbefolkningen i våre områder, og burde da ha nedarvede rettigheter etter sine forfedre. Etter Major Schnitlers beskrivelse fra ovenfor nevne tidsperiode så ernærte befolkningen seg av kombinasjonsbruk: bufe, jakt (også sel og kobbe) og fiske i salt- og ferskvann. Flere hadde også kombinasjonsbruk av bufe og rein. Urbefolkningen i Vassdalen og Bjerkvik har over tid blitt fratatt store deler sine nedarvede rettigheter og er bland annet ved lov/forskrift (Reindriftsloven) helt avskåret fra å gjenoppta tidligere tiders tradisjon med kombinasjonsbruk av bufe og rein. At de derved også har blitt frarøvet flere andre former for tradisjonell utnyttelse og forvaltning av naturressursene i området er ikke mindre en et overgrep fra statens side. Det kreves derfor at disse rettigheter blir tilbakeført til den egentlige urbefolkningen i området i samsvar med intensjonene i ILO-konvensjon nr 169, artikkel 14.

De som i dag har reindrift i våre områder er tilflyttede reindriftsamer fra Finnmark. De kom til våre områder for 35 – 40 år siden. Disse samer fikk tildelt bruksrett av den

norske stat både på privat og statsgrunn uten at befolkningen i området ble informert, rådspurt eller på annen måte ble gitt anledning til å uttale seg. Disse reindriftsamene fra indre Finnmark er tilflyttede samer som ikke har tilknytning eller tradisjonell livsopphold i våre områder, slik som ILO-konvensjon 169, artikkel 14 krever. De kan heller ikke betegnes som nomader, da de bor fast i tidsmessige boliger og pendler til og fra arbeidet slik som andre beboere i Norge gjør.

Samerettsutvalgets fortolkning av artikkel 14 (1) hvor de framhever "tradisjonelt" er sammenfallende med grunneierlagenes fortolkning av artikkelen.

I NOU 2007: 13, side 235, første kolonne, fjerde ledd sies det: **"Samer som har flyttet til Oslo vil følgelig ikke kunne kreve at deres bruksrettigheter til ressursene i Nordmarka skal anerkjennes med henvisning til artikkel 14 (1)."**

Vi vil hevde at samme synspunkt må gjøres gjeldene ovenfor de samer som har flytte fra Finnmark til våre områder, enten det nå er på eget initiativ eller etter påtrykk fra den norske stat.

Vassdalen Grunneierlag og Bjerkvik lille utmarkslag vil for øvrig reise kritikk mot måten (eller mangel på måte) Samerettsutvalget har engasjert de berørte kommuner på under prosessen gang. Det er åpenbart at konsekvensen av utredningen i henhold til det mandatet utvalget har fått berører flere enn reindriftsamene og andre samer.

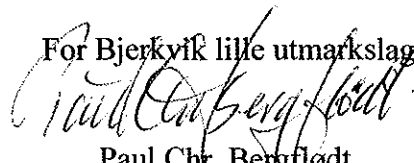
Samerettsutvalget burde derfor i større grad ha krevd engasjement fra kommunenes side. Narvik kommune oppfattes i hvert fall å ha vært totalt fraværende og uengasjert under prosessens gang. Orienteringsmøtene burde derfor i større grad ha vært arrangert i samarbeid med kommunale organer, noe som i seg selv sikkert kunne virket konfliktdependende og oppklarende for de ulike interesser mellom samiske og ikke-samiske brukere.

Vassdalen Grunneierlag og Bjerkvik lille utmarkslag (tidligere Interimstyret Bjerkvik lille, gnr. 10) viser for øvrig til tidligere innspill til Samerettsutvalget (jfr. tidligere referanser).

For Vassdalen Grunneierlag

Kjell B. Johansen
Leder

For Bjerkvik lille utmarkslag

Paul Chr. Bengtliedt
Leder